

Afgørelser – Reg. nr.: 07876.00

Fredningen vedrører: Illerup Ådal

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet 29-11-1996

Overfredningsnævnet

Fredningsnævnet 11-04-1994

Kendelser

Deklarationer

NATURKLAGENÆVNET >

REG. NR. 7876.00

Naturklagenævnets afgørelse
af 29. november 1996
om fredning af offermosen i Illerup Ådal
i Skanderborg kommune og Hørning kommune, Århus amt
(sag nr. 111/700-0006).

Fredningsnævnet for Århus Amt har den 21. april 1994 truffet afgørelse om fredning af offermosen i Illerup Ådal, herunder at de fredede arealer skal afstås til staten v/Miljø- og Energiministeriet. Afgørelsen blev udsendt den 11. november 1994. Fredningssagen er rejst af staten v/Miljø- og Energiministeriet samt af Århus Amtsråd.

Fredningsnævnets afgørelse er forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42. Afgørelsen er tillige påklaget rettidigt af 3 lodsejere, ligesom to lodsejere, heraf den ene uden for fredningsområdet, efter klagefristens udløb er fremkommet med bemærkninger til fredningen.

Fredningsområdet.

Fredningen omfatter ca. 28 ha tilhørende 6 lodsejere, herunder Skanderborg Kommune. Fredningsområdet ligger i Illerup Ådal på begge sider af Illerup Å i henholdsvis Hørning og Skanderborg kommuner. Ca. 1 ha af området er omfattet af en ældre fredning.

Fredningsområdet ligger i landzone, og er i regionplanen for Århus Amt udpeget som naturområde. En stor del af området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

I Illerup Ådal lå i jernalderen en sø med en udstrækning på ca. 10 ha og en dybde på op til ca. 4 meter. Fra omkring år 200 e.kr. til omkring år 500 e.kr. blev der i søen fire gange ofret krigsbytte.

Søen er i tidens løb groet til og er blevet til mose og senere til enge. I 1950 stødte man i forbindelse med drængravninger på jernaldervåben, og frem til 1956 foretoges arkæologiske udgravninger af ca. 1200 oldsager. Allerede på det tidspunkt stod det klart, at det udgravede fund kun udgjorde en meget lille del af de oldsager, der lå gemt i området.

Dræningen bevirkede, at jordoverfladen sank ca. 50 cm, og da oldsager meget hurtigt ødelægges ved udtørring, udgravede man i tidsrummet 1975 til 1985 den del af området, der var mest truet af udtørring. Der opgravedes mere end 15.000 genstande. Kun ca. 40 % af området blev udgravet. Samtidige prøvegravninger viste, at der fortsat er en meget stor mængde af de ofrede genstande tilbage i området. En yderligere dræning vil ødelægge disse oldsager.

De mange tusinde arkæologiske genstande, der endnu ikke er udgravet, påregnes ikke udgravet foreløbigt. Hovedformålet med fredningen er derfor at sikre at grundvandsspejlet bliver hævet, således at oldsagerne ikke udtørres og ødelægges.

Påstande og synspunkter for Naturklagenævnet.

Der er hverken fra klagere eller myndigheder overfor Naturklagenævnet fremført indvendinger mod, at området fredes, eller mod at det fredede område afstås til staten v/Miljø- og Energiministeriet.

Foreningen af Jyske Landboforeninger har som ejer af arealet matr.nr. 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder udtrykt bekymring for afvandingsforholdene på den del af foreningens arealer, der ligger uden for fredningsområdet. Klageren har derfor ønsket indføjet en bestemmelse i fredningen om, at såfremt det senere kan dokumenteres, at dyrkningsmulighederne uden for fredningsområdet er blevet forringet på grund af vandstandshævningen, vil der kunne kræves erstatning eller en udvidelse af fredningen.

Ejeren af matr.nr. 4h, 9h, 23f og 41 Mesing By, Mesing har gjort gældende, at fredningen bør udvides til også at omfatte matr. nr. 3t

Mesing By, Mesing, der ligeledes ejes af klageren, og som ejeren ikke finder det rationelt at drive, når resten af ejendommens engarealer skal afstås. Matr.nr. 3g Mesing By, Mesing udgøres af 2 lodder henholdsvis vest og øst for det af fredningsnævnets afgørelse omfattede område. Ejeren har med henblik på at få samlet sine engarealer foreslået, at der foretages et mageskifte, således at ejeren afstår den lod, der er beliggende vest for området op til matr.nr. 3t Mesing By, Mesing, og overtager et tilsvarende areal af matr.nr. 15a smst. øst for området.

Ejeren af matr.nr. 15a Mesing By, Mesing har påvist, at fredningskortet ikke svarer til det gældende matrikelkort, og at engarealet er større end angivet.

Ejeren af matr.nr. 18c og 59a Mesing By, Mesing, der ligger uden for fredningsområdet, har gjort gældende at have en hævdvunden ret til at færdes på en sti over matr.nr. 15a Mesing By, Mesing.

Miljø- og Energiministeriet v/Skov- og Naturstyrelsen har anbefalet fredningen og herunder erklæret sig indforstået med, at arealet overtages af staten. Med hensyn til fredningens konsekvenser for arealerne uden for fredningsområdet har styrelsen henholdt sig til beregninger, der er foretaget af Hedeselskabet forud for fredningssagens rejsning, og som viser, at den forudsatte grundvandshævning ikke vil få hverken direkte eller indirekte virkninger på arealer uden for fredningen. Styrelsen har anbefalet, at fredningsnævnets afgørelse ændres i overensstemmelse med det af ejerne af henholdsvis matr.nr. 3t og 3g Mesing By, Mesing foreslåede.

Århus Amt har ikke haft bemærkninger til fredningsbestemmelserne. Amtet har om vandstandshævnings konsekvenser anført, at da Illerup Å har et stort fald ovenfor (øst for) offermosen, vil den i fredningen forudsatte vandspejlshævning efter amtets vurdering ikke medføre ændringer i det nuværende vandspejlsniveau uden for fredningen.

Hørning Kommune har ingen bemærkninger til fredningsbestemmelserne.

Skanderborg Kommune har ingen bemærkninger til fredningsbestemmelserne, men har ønsket, at offentlighedens adgang til området sikres.

Naturklagenævnets beslutninger.

I sagens behandling har deltaget 9 af Naturklagenævnets 10 medlemmer.

Naturklagenævnet skal enstemmigt udtale:

Det tiltrædes, at fredningsområdet i forhold til fredningsnævnets afgørelse udvides til også at omfatte matr.nr. 3t Mesing By, Mesing (englodden). Det tiltrædes videre, at fredningsområdet ændres således, at der foretages et mageskifte mellem staten og ejeren af matr. nr. 3g Mesing By, Mesing, hvorved den vestlige lod af dette matrikelnummer medtages under fredningen, medens ejeren i stedet overtager et tilsvarende areal af matr.nr. 15a Mesing, der således ikke medtages under fredningen.

Det tiltrædes endvidere, at området pålægges fredningsbestemmelser med det hovedformål at bevare de arkæologiske værdier i området, samt at de fredede arealer afstås til staten v/Miljø- og Energiministeriet.

Da en hævning af grundvandstanden i området er en forudsætning for sikring af de arkæologiske værdier, pålægges staten som fremtidig ejer at gennemføres den nødvendige vandstandshævning og i denne forbindelse indhente de nødvendige tilladelser hertil efter vandløbsloven.

Vandstandshævningen skal gennemføres på en sådan måde, at den landbrugsmæssige udnyttelse af de tilstødende arealer ikke forringes.

Det pålægges staten som fremtidig ejer i fornødent omfang at give publikum adgang til færdsel til og i området.

I øvrigt tiltrædes realiteten i de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnet har fastsat.

Idet fredningsnævnets afgørelse af 21. april 1994 ophæves, fastsætter Naturklagenævnet herefter følgende fredningsbestemmelser for det ca. 28-ha store område, som er afgrænset på kortet, der hører til Naturklagenævnets afgørelse (fredningskortet), og som helt eller

delvis omfatter matr.nr. 3g, 3t, 4h, 9h, 11h, 14s, 15a, 23f og 41 Mesing By, Mesing samt matr.nr. 1a og 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder, jf. vedhæftede matrikelfortegnelse:

§ 1. Fredningens formål.

Fredningens formål er

- at sikre, at de arkæologiske værdier ikke ødelægges ved udtørring, råstofindvinding, jordbehandling, plantning, tilgroning, bebyggelse eller lignende,
- at sikre, at vandstanden hæves i området for at modvirke udtørring, og
- at medvirke til at bevare den smukke ådals landskabelige værdier.

§ 2. Afståelse.

Til staten v/Miljø- og Energiministeriet afstås samtlige de af fredningen omfattede arealer. Hvad angår matr.nr. 15a Mesing By, Mesing afstås hele englodden, herunder også den del, der er beliggende øst for fredningsgrænsen.

Alle rettigheder over det afståede bortfalder, jf. naturbeskyttelseslovens § 41, stk. 3, 1. pkt., med undtagelse af:

- Dokument vedrørende elledning tinglyst den 23. september 1967 på ejendommen matr.nr. 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder.
- Dokument vedrørende forsynings- og afløbsledninger tinglyst den 1. maj 1984 på ejendommen matr.nr. 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder.
- Dokument vedrørende byggelinier tinglyst den 1. maj 1984 på ejendommen matr.nr. 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder.
- Dokument vedrørende fredning af langdysse tinglyst den 7. december 1948 på ejendommen matr.nr. 15a Mesing By, Mesing.
- Dokument vedrørende fredning af langdysse tinglyst den 19. februar 1949 på ejendommene matr.nr. 15a og 23f Mesing By, Mesing.

- Dokument vedrørende forpligtelser over for Mesing Vandværk tinglyst den 26. april 1912 på ejendommene matr.nr. 3t, 4h, 9h, 11h, 14s, 15a, 23f og 41 Mesing By, Mesing.

For matr.nr. 3t Mesing By, Mesing, og matr.nr. 3g smst. anses afståelsen i økonomisk henseende for at være sket pr. 30. august 1995.

For de øvrige arealer anses afståelserne i økonomisk henseende for at være sket pr. 1. november 1994 (datoen for offentliggørelsen af fredningsnævnets afgørelse).

De i forbindelse med afståelserne nødvendige udstykninger gennemføres ved statens foranstaltning og for statens regning, jf. naturbeskyttelseslovens § 41, stk. 3, 2. pkt.

I det omfang arealerne gives i forpagtning til sådanne landbrugsmæssige formål, der er tilladt efter fredningsbestemmelserne, skal de lodsejere, der har afstået arealerne, have fortrinsret til at forpagte arealerne på sædvanlige markedsvilkår.

§ 3. Terrænændringer.

Der må ikke foretages andre - hverken varige eller midlertidige - terrænændringer end

- a) hvad der måtte følge af § 6, og
- b) i forbindelse med videnskabelige undersøgelser og arkæologiske udgravninger.

§ 4. Arealernes drift.

Arealerne må ikke beplantes, og der må ikke foretages pløjning, fræsning, grubning eller anden jordbehandling.

§ 5. Bebyggelse.

Der må ikke opføres bebyggelse eller anbringes andre faste konstruktioner. Der vil dog kunne opføres de arbejdsstrukture, der er nødvendige i forbindelse med videnskabelige undersøgelser eller arkæologiske udgravninger.

§ 6. Naturgenopretning og naturpleje.

Det pålægges staten v/Miljø- og Energiministeriet at foretage en sådan hævning af grundvandsstanden i området, at kulturlagene beskyttes mod udtørring og nedbrydning, og at indhente de nødvendige tilladelser efter vandløbsloven og eventuel anden lovgivning til at foretage en sådan hævning af grundvandsstanden.

Grundvandshævningen skal foretages på en sådan måde, at den landbrugsmæssige udnyttelse af de til fredningsområdet tilstødende arealer ikke forringes.

Grundvandsstanden skal hæves til ca. 60 cm under terræn ved afbrydelse af dræn og ændringer i forløbet af Illerup Å. De foranstaltninger, der skal gennemføres som led i en sådan grundvandshævning, skal iværksættes senest et år fra datoen for Naturklagenævnets afgørelse, eller så hurtigt som fornødne tilladelser i henhold til anden lovgivning er opnået.

Arealerne skal plejes af staten, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse af 551 af 22. juni 1992 om pleje af fredede arealer og fortidsminder samt om tilsyn. Arealerne skal plejes på en sådan måde, at de landskabelige- og kulturhistoriske værdier bevares.

§ 7. Offentlighedens adgang.

Det pålægges staten v/Miljø- og Energiministeriet i fornødent omfang at sørge for stiadgang med henblik på offentlighedens færdsel.

Fredningsnævnet kan tillade, at offentlighedens færdselsret begrænses helt eller delvis i forbindelse med videnskabelige undersøgelser og arkæologiske udgravninger.

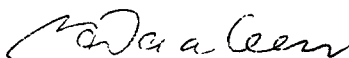
§ 8. Ophævelse af ældre fredninger.

Fredningsdeklaration af 1. april 1957 som ændret ved deklaration af 10. april 1962 for ejendommen matr.nr. 2a Edelsborg By, Skanderup Sogn (nu matr.nr. 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder) ophæves.

§ 9. Dispensation.

En dispensation fra bestemmelserne i §§ 3-5 kan meddeles, når det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50.

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben

Viceformand

FORTEGNELSE

over ejendomme, der er helt eller delvis omfattet af
Naturklagenævnets afgørelse af 29. november 1996 om fredning af
offermosen i Illerup Ådal (sag nr. 111/700-0006)

Mesing By, Mesing:

Matr.nr. 3g, 3t, 4h, 9h, 11h, 14s, 15a, 23f, og 41.

Edelsborg, Skanderborg Jorder:

Matr.nr. 1a og 1d.

REG. NR. 7876.00.

Naturklagenævnets afgørelse
af 29. november 1996
om erstatning i anledning af fredningen
af offermosen i Illerup Ådal
i Skanderborg kommune og Hørning kommune, Århus amt
(sag nr. 111/700-0006).

Fredningsnævnet for Århus Amt har den 21. april 1994 truffet afgørelse om erstatning i anledning af den samtidigt besluttede fredning af offermosen i Illerup Ådal. Fredningsnævnets afgørelse blev udsendt og offentliggjort den 11. november 1994.

Fredningsnævnet har tilkendt ejerne af 6 ejendomme, der afstås til staten v/Miljø- og Energiministeriet, erstatning med ialt 612.000 kr.

Fredningsnævnet har på grundlag af indhentet udtalelse fra vurderingsformanden i Hørning-Skanderborg Vurderingskreds samt de seneste vurderingsattester fastsat erstatningerne for afståelsen til 25.000 kr. pr. ha.

Fredningsnævnets erstatningstilkendelse er forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42. Afgørelsen er tillige påklaget rettidigt til Naturklagenævnet af 3 ejere.

Miljø- og Energiministeriet
J.nr. SN 1996 -

1211/12-0033

02 DEC. 1996

Akt. nr. 1.

Århus Amtsråd har om erstatningsfordelingen mellem stat og amt principalt påstået, at staten bør afholde hele erstatningen, da arealet skal afstås til Staten. Amtsrådet har subsidiært under henvisning til naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 5, påstået, at staten bør afholde ni tiendedele af erstatningen.

Ejerne af ejendommene matr.nr. 3t, 4h, 9h, 23f og 41 Mesing By, Mesing, matr.nr. 14s, Mesing By, Mesing samt matr.nr. 15a Mesing By, Mesing har gjort gældende, at den tilkendte erstatning er for lav.

Ejeren af matr.nr. 15a Mesing By, Mesing har som begrundelse herfor anført, at den af fredningsnævnet anvendte takst på 25.000 kr. pr. ha bør sættes op til 45.000 kr. pr. ha, da jorden har bonitet som almindelig god landbrugsjord, samt at der udover erstatning for mistet jordværdi bør fastsættes en ulempererstatning på 332.623 kr.

I sagens behandling har deltaget 9 af Naturklagenævnets 10 medlemmer, for et enkelt spørgsmåls vedkommende dog kun 8 medlemmer.

Et flertal på 7 medlemmer bestemmer, at ejeren af ejendommen matr.-nr. 15a, Mesing By, Mesing tilkendes en erstatning på 50.000 kr. pr. ha. Fastsættelsen af denne erstatning er sket med udgangspunkt i prisniveauet på landbrugsejendomme i Østjylland. Ved erstatningsfastsættelsen er tillige taget hensyn til ejendommens beliggenhed, størrelse og bonitet og til de ulemper, som afståelsen af arealet medfører på grund af landbrugslovgivningens bestemmelser om forholdet mellem en ejendoms arealtilliggende og den tilladte animalske produktion.

Et mindretal på 2 medlemmer finder at erstatningen - med samme begrundelse som flertallets - bør fastsættes til 45.000 kr. pr. ha.

Et flertal på 6 medlemmer bestemmer, at de øvrige ejere - med undtagelse af ejeren af matr.nr. 3g Mesing By, Mesing - tilkendes en erstatning på 30.000 kr. pr. ha. Ejeren af matr.nr. 3g Mesing By,

Mesing modtager ingen erstatning, idet denne efter eget ønske mageskifter et tilsvarende areal af matr.nr. 15 a smst. med staten.

Et mindretal på 2 medlemmer finder, at erstatningen til de øvrige ejere bør fastsættes til 25.000 kr.

Naturklagenævnet finder, at staten bør udrede 90 % af den samlede fredningserstatning, idet naturbeskyttelsesloven ikke giver mulighed for - som foreslået af amtsrådet - at lade staten afholde de samlede udgifter.

På baggrund af de nu fastsatte fredningsbestemmelser tilkendes erstatning herefter således:

Søren Brandt

Matr.nr. 15a Mesing By, Mesing.

9,87 ha á 50.000 kr. 493.500 kr.

Anne Margrethe Yding og Anders Yding til lige deling

Matr.nr. 3t, 4h, 9h, 23f og 41 Mesing By, Mesing.

4,23 ha á 30.000 kr. 126.900 kr.

Jens H. Kirkegaard

Matr.nr. 11h Mesing By, Mesing.

1,85 ha á 30.000 kr. 55.500 kr.

Jens Andersen

Matr.nr. 14s Mesing By, Mesing.

2,31 ha á 30.000 kr. 69.300 kr.

Skanderborg Kommune

Matr.nr. 1a Edelsborg, Skanderborg Jorder.

1,34 ha á 30.000 kr. 40.200 kr.

Foreningen af Jyske Landboforeninger

Matr.nr. 1d Edelsborg, Skanderborg Jorder.

8,60 ha á 30.000 kr.

258.000 kr.

De tilkendte erstatningsbeløb forrentes efter hovedreglen i naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, fra den 11. november 1994 med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto.

Der tillægges ejeren af matr.nr. 15a Mesing By, Mesing en godtgørelse på 6.000 kr. for advokatbistand til sagens behandling for Naturklagenævnet.

Af den samlede erstatning på 1.043.400 kr. med renter og det tillagte omkostningsbeløb på 6.000 kr. udreder staten v/Miljø- og Energiministeriet 90 % og Århus Amt 10 %.

Naturklagenævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere, som har indbragt fredningsnævnets erstatningsafgørelse for Naturklagenævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan ligeledes påklages af miljøministeren og af Århus Amt. Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede. Klage indgives til Naturklagenævnet, Vermundsgade 38 B, 2100 København Ø. Størrelsen af det tillagte omkostningsbeløb kan dog ikke påklages, jf. naturbeskyttelseslovens § 47.

På Naturklagenævnets vegne

Inger Vaaben

Viceformand

FREDNINGSNÆVNET>

År 1994, den 21. april traf Fredningsnævnet for Århus amt i sagen

23a/1992

Sag angående fredning af offermosen i Illerup
Ådal i Skanderborg og Hørning Kommuner

sålydende

Afgørelse:

Under denne sag, som er indbragt for Fredningsnævnet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Århus Amtsråd, er der nedlagt påstand om fredning af et ca. 23 ha stort areal i landzone.

Det foreløbige fredningsforslag blev offentliggjort den 29. oktober 1991, og den 10. december 1991 blev der afholdt offentligt møde om forslaget med lodsejerne og andre interesserede.

Under mødet blev der af lodsejerne fremsat spørgsmål om det offentliges overtagelse af arealerne, og efter mødet modtog Skov- og Naturstyrelsen salgstilbud på arealerne, men på grund af de fremsatte høje salgspriser, har Styrelsen på det foreliggende grundlag ikke fundet at kunne fremme en sag om erhvervelse.

Endeligt fredningsforslag er fremsendt til Fredningsnævnet den 7. september 1992, efter at visse ændringer på baggrund af indsigelser fremkommet i det offentlige møde er taget til følge.

Fredningsområdets beliggenhed og omfang.

Fredningsområdet afgrænses mod syd af motorvejen Århus-Skanderborg og skovbrynet mod "Fuglsang", mod vest af vestskellet af matr. nr. 14 s Mesing by, Mesing, mod nord af skovgrænsen mod "Sønderskov" og mod øst af østskellet af matr. nr. 15 a smst.

Fredningsområdet, der gennemskæres af Illerup Å, omfatter helt eller delvis følgende matr. nre.: 4 h, 4 l, 9 h, 11 h, 14 s, 15 a og 23 f Mesing by, Mesing samt 1 a og 1 d Edelsborg, Skanderborg jorder.

Baggrunden for forslaget.

I Illerup ådal lå der i Jernalderen i århundrederne efter vor tidsregnings begyndelse en ca. 10 ha stor og op til 4 m dyb sø.

I denne periode af Jernalderen var det skik, at man efter en sejrrig udgang på en krig ofrede krigsbyttet til guderne ved at ødelægge det og kaste det ud i en sø. I søen i Illerup Ådal er der i tiden omkring år 200 til år 500 foretaget flere store ofringer af krigsbytte.

Siden da er søen groet til og blevet til mose og senere til enge.

Krigsbyttet lå gemt og glemt i mosen, indtil man i 1950 stødte på jernaldervåben i forbindelse med drængravning. Fra 1950 til 1956 blev der foretaget arkæologiske udgravninger i mosen. Der blev udgravet ca. 1200 oldsager, men det var kun en meget lille del af den samlede mængde krigsbytte i mosen.

I 1975 blev udgravningerne genoptaget, fordi dræningen havde bevirket, at jordoverfladen var sunket ca. ½ m, og oldsagerne var truet af ødelæggelse på grund af udtørring. Der blev gravet frem til 1985.

Formålet med udgravningen var blandt andet at redde de oldsager, der umiddelbart var truet af ødelæggelse på grund af dræningen og at finde ud af, i hvor stor del af mosen der lå oldsager.

Ved prøvegravninger har det vist sig, at der ligger oldsager i stort set hele det område, der svarer til jernaldersøens udstrækning.

Den moderne dræning af området har været mest intensiv i den sydlige del. For at redde oldsagerne har man her udgravet alle genstande ned til en dybde af ca. 2 m under overfladen, mens de dybere liggende oldsager stadig ligger i mosen. I den nordlige del har man kun gravet søgegrøfter og har i den forbindelse påvist, at oldsagerne ligger i en dybde af 1 m eller mere.

På trods af at man har udgravet ca. 18.000 genstande - blandt andet den største samling romerske sværd uden for Romerriget - ligger der stadig en meget stor mængde oldsager i mosen, både metalgenstande og trægenstande. De vil blive ødelagt, hvis området drænes yderligere, mens en øget vandstand vil være til gavn for bevaringen af oldsagerne.

Udover de kulturhistoriske værdier rummer Illerup Ådal også landskabelige værdier, som gør det ønskeligt at bevare området som et åbent, utilplantet og ubebygget areal.

Planlægningsforudsætninger.

I Regionplanen for Århus Amt er området udlagt som naturområde. I planens retningslinier hedder det blandt andet: "Fredningsmæssige værdier skal beskyttes mod ødelæggelse og om nødvendigt plejes. Den jordbrugsmæssige udnyttelse af arealerne forudsættes stort set opretholdt, men driften kan ved fredning, aftaler, tilskud, opkøb m.m. reguleres med henblik på naturbeskyttelse, landskabspleje og bevarelse af kulturspor. Der kan f.eks. pålægges bestemmelser om bevaring af beplantning og terrænformer samt pleje af udyrkede områder, ligesom der kan pålægges restriktioner vedrørende markvanding, vandløbsregulering og vanding".

Ifølge Fredningsplanen for Århus Amt ligger Illerup Ådal indenfor et udpeget sammenhængende naturområde, hvor der bør lægges særlig vægt på naturbeskyttelse, landskabspleje og friluftsliv. I disse områder må der normalt ikke finde byudvikling sted, og der må ikke indvindes råstoffer.

I Skanderborgs Kommuneplan er området udlagt til "åbent land, landområde", og der henvises til Regionplanens bestemmelser for området.

I Hørnings Kommuneplan er området betegnet som "det åbne land". Der er ikke fastsat særlige retningslinier for administrationen af området, men Amtets hidtidige zonelovsadministration forudsættes fortsat.

Eksisterende beskyttelse.

Illerup Ådal er landzone, hvor der ikke uden tilladelse må foretages bebyggelse til andet end landbrugs- og skovbrugsformål. Dele af ådalen er omfattet af naturbeskyttelseslovens 300 m byggelinier omkring skove. En stendysse i området er fredet, og der må ikke uden tilladelse bygges, plantes eller laves terrænændringer indenfor 100 m fra dyssen.

Et område på ca. 60 x 150 m (som vist på kortet) er fredet i 1957 og 1962 med bestemmelser om, at der ikke må bygges eller plantes. Almindelig landbrugsmæssig udnyttelse af arealet, herunder jordbehandling til en dybde af indtil 0,5 m under terræn, er tilladt.

Forslagets indhold.

Formålet med en fredning er at sikre, at de arkæologiske værdier ikke ødelægges ved udtørring, råstofindvinding, jordbehandling, plantning, tilgroning, bebyggelse eller lignende.

En fredning skal også sikre, at vandstanden hæves i området for at modvirke udtørring.

Endelig skal en fredning medvirke til at bevare den smukke, åbne ådals landskabelige værdier blandt andet set fra motorvejen. Der foreslås derfor følgende fredningsbestemmelser:

- 1) Der må ikke bygges og plantes, og der må ikke opsættes master, skure, antenner, vindmøller eller andre bygningsværker. Læskure for kreaturer samt arbejdsskure, der er nødvendige i forbindelse med videnskabelige undersøgelser, kan opsættes efter Fredningsnævnets nærmere godkendelse.
- 2) Der må ikke foretages ændringer i terrænet ved afgravning, påfyldning, deponering eller lignende.
- 3) Arealerne må kun anvendes til græsning og slåning, og der må ikke foretages jordbehandling ved pløjning, fræsning, grubning eller på anden måde. De arealer, som er vist på kortet, må anvendes til almindelig landbrugsdrift dog ikke til høje afgrøder som pyntegrønt, juletræer, energiskov eller lignende.
- 4) Ved ændringer af Illerup Å's forløb og afbrydelse af dræn skal dele af arealerne syd for åen oversvømmes, og grundvandsstanden nord for åen hæves til ca. 60 cm under terræn.
- 5) Arealerne må gødskes, men der må ikke anvendes kemiske bekæmpelsesmidler, som kan skade plante- og dyrelivet eller de kulturhistoriske værdier.
- 6) Der skal være offentlig adgang til gående færdsel på den markvej, som forløber syd for åen (se kortet).
- 7) Ovenstående bestemmelser skal ikke være til hinder for, at der med tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen og efter forhandling med ejerne foretages videnskabelige undersøgelser og i forbindelse hermed sker midlertidige terræn- og vandstandsændringer.
- 8) Hvis ejerne ikke længere anvender arealer til henholdsvis græsning, slåning og anden landbrugsmæssig drift (jfr. pkt. 3) kan Århus Amt efter aftale med ejerne pleje arealerne ved græsning eller på anden måde for at bevare landskabet og de kulturhistoriske værdier. Ved uenighed om pleje afgøres spørgsmål herom af Fredningsnævnet.
- 9) Tidligere fredningsbestemmelser fastsat den 1. april 1957 og 10. april 1962 ophæves.

Fredningsnævnets behandling af sagen.

Bekendtgørelse om sagens rejsning for Fredningsnævnet har været bekendtgjort i Statstidende, Jyllands-Posten og Århus Stiftstidende. Samtidig har lodsejerne fået tilsendt et eksemplar af fredningsforslaget og Fredningsnævnets bekendtgørelse samt været indbudt til et møde i henhold til naturbeskyttelseslovens § 37, stk. 3. Dette møde, til hvilket også sagsrejerne og offentlige myndigheder var indkaldt, blev afholdt den 9. december 1993.

Fredningsnævnets afgørelse.

Da der efter den nedlagte fredningspåstand er tale om store rådighedsindskrænkninger i den private ejendomsret, da arealerne efter den påståede grundvandshævning i det store og hele er uegnede til landbrugsmæssige formål, og da ejerne selv har overvejet afståelse af arealerne, har Fredningsnævnet i enighed vedtaget at arealerne overtages af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Overtagelsen sker 2 måneder efter påkrav fra Skov- og Naturstyrelsen.

For anvendelsen af arealerne skal gælde følgende bestemmelser:

- § 1. Arealerne må ikke bebygges eller beplantes, heller ikke til pyntegrønt eller juletræer. Arbejdsskure, der er nødvendige i forbindelse med videnskabelige undersøgelser, kan dog opsættes.
- § 2. Der må ikke foretages ændringer i terrænet ved afgravning, påfyldning, deponering eller lignende, dog kan der foretages videnskabelige undersøgelser og i forbindelse hermed ske midlertidige terræn- og vandstandsændringer.
- § 3. Arealerne syd for Illerup Ådal skal oversvømmes, og grundvandsstanden nord for åen skal hæves til ca. 60 cm under terræn. Ændringer af Illerup Å's forløb og afbrydelse af dræn skal ske på grundlag af et projekt, der særskilt skal godkendes efter vandløbsloven.
- § 4. Arealerne skal af Staten plejes på en sådan måde, at de landskabelige- og kulturhistoriske værdier bevares.
- § 5. Såfremt arealerne gives i forpagtning til landbrugsmæssige formål, herunder græsningsaftaler, skal lodsejerne, der afstår arealerne, have fortrinsret.
- § 6. Tidligere fredningsbestemmelser fastsat den 1. april 1957 og 10. april 1962 ophæves.

Erstatning.

På baggrund af vurderingsansættelserne for de pågældende arealer, fastsættes en overtagelseserstatning på 25.000 kr./ha.

For de enkelte lodsejere fastsættes herefter følgende erstatning:

Matr. nr. 15 a Mesing by, Mesing
Søren Brandt,
Ormslevvej 508, Åbo, 8260 Viby J

8,9 ha á 25.000 kr./ha kr. 222.500

Matr. nr. 4 h, 4 l, 9 h og 23 f smst.
A.M. Yding,
Eghøjvej 23, 8250 Egå

3,0 ha á 25.000 kr./ha = kr. 75.000

Matr. nr. 11 h smst.
Jens H. Kirkegaard
Forlevvej 4, Mesing, 8660 Skanderborg

1,8 ha á 25.000 kr./ha kr. 45.000

Matr. nr. 14 s smst.
Jens Andersen,
Mesinggade 6, Mesing, 8660 Skanderborg

2,3 ha á 25.000 kr./ha = kr. 57.500

Matr. nr. 1 d Edelsborg, Skanderborg jorder
De Jyske Landboforening,
Godthåb, Kongsgårdsvej 26, 8660 Skanderborg

7,0 ha á kr. 25.000 kr./ha = kr. 175.000

Matr. nr. 1 a smst.
Skanderborg Kommune
Adelgade 44, 8660 Skanderborg

1,5 ha á 25.000 kr./ha = kr. 37.500

Erstatningsbeløbet, som forrentes fra afgørelsens dato og indtil erstatningen udbetales med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto, udredes med 3/4 af statskassen og 1/4 af Århus Amt.

Nævnet finder dog, idet henses til, at det ikke drejer sig om et lokalt, men et værdifuldt nationalt kulturhistorisk område, at der er grundlag for Naturklagenævnet for at bringe bestemmelsen om udgiftsfordelingen i naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 5 i anvendelse.

Omkostningerne i forbindelse med de overtagne arealers overgang til Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, afholdes af Staten.

Erstatningerne udbetales direkte til lodsejerne, medmindre rettighedshaverne fremsætter krav herom.

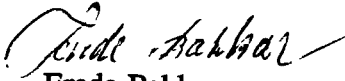
Anke.

Afgørelsen skal i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 forelægges for Naturklagenævnet, men denne forelæggelse medfører ingen ankebehandling.

Uanset dette kan afgørelsen efter naturbeskyttelseslovens § 43 indbringes for Naturklagenævnet af blandt andet ejerne og forskellige myndigheder.

Ønsker en lodsejer eller anden ankeberettiget afgørelsen ændret, må anke ske til Naturklagenævnet, Vermundsgade 38 B, 2100 København Ø.

Ankefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede.

Frede Bakkær
amtsrådsmedlem

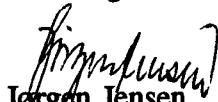

Christian Christensen
kommunevalgt medlem
Hørning Kommune

Jørgen Jensen
nævnsformand

Jørn Nielsen
kommunevalgt medlem
Skanderborg Kommune

Udskriftens rigtighed bekræftes:

Fredningsnævnet for Århus Amt

Jørgen Jensen
nævnsformand

KORT >

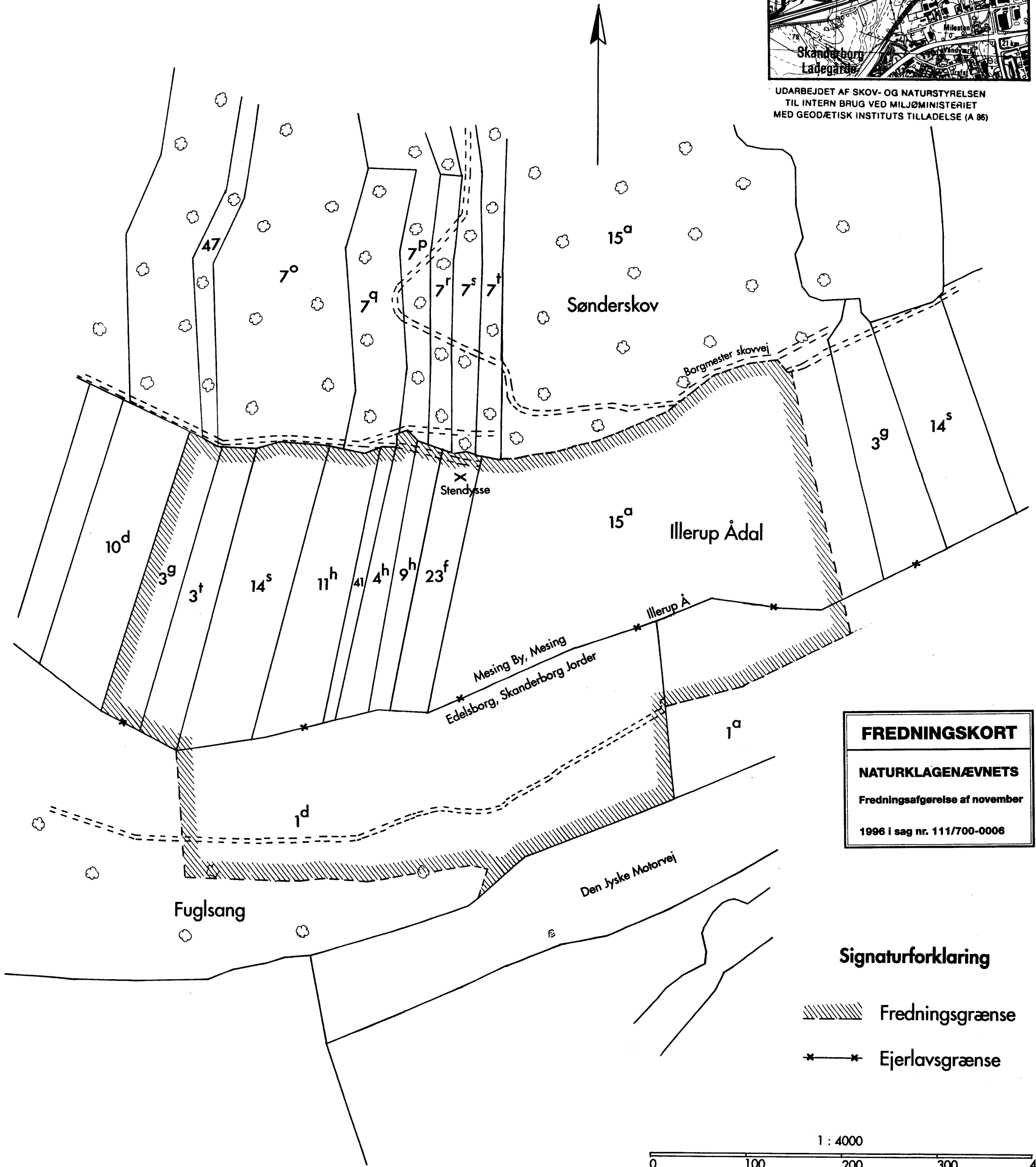
Fredning af Offermosen i Illerup Ådal

Mesing By, Mesing, Hørning Kommune
Edelsborg, Skanderborg Jorder, Skanderborg Kommune
Århus Amt.

Gl. Kort 1314 IV SV 1 : 25 000

UDARBEJDET AF SKOV- OG NATURSTYRELSEN
TIL INTERN BRUG VED MILJØMINISTERIET
MED GEODÆTISK INSTITUTS TILLADELSE (A 86)

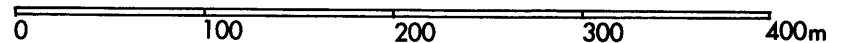

FREDNINGSKORT
NATURKLAGENÆVNETS
Fredningsafgørelse af november
1996 i sag nr. 111/700-0006

Signaturforklaring

- Fredningsgrænse
- Ejerlavsgænse

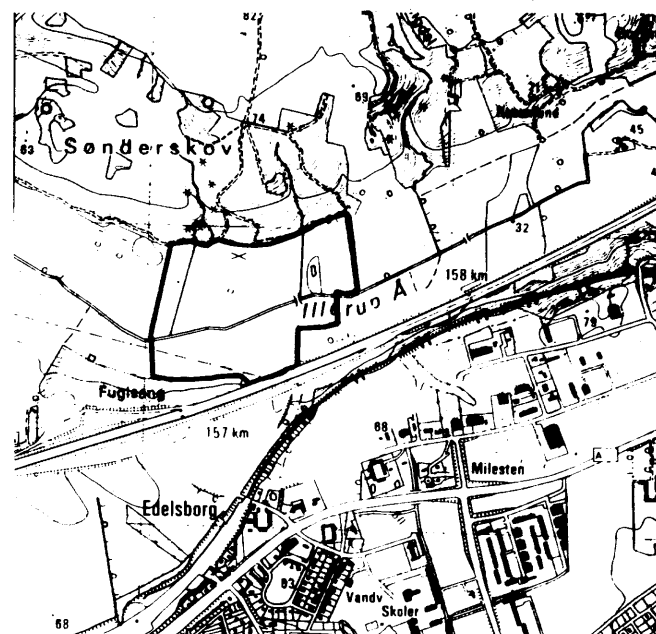
1 : 4000

Fredningskort til afgørelse af 21. April 1994 fra Fredningsnævnet for Århus amt vedrørende.

Offermosen i Illerup Ådal

Mesing By, Mesing. Hørning kommune Århus amt.
Edelsborg, Skanderborg Jorder. Skanderborg kommune
Århus amt.

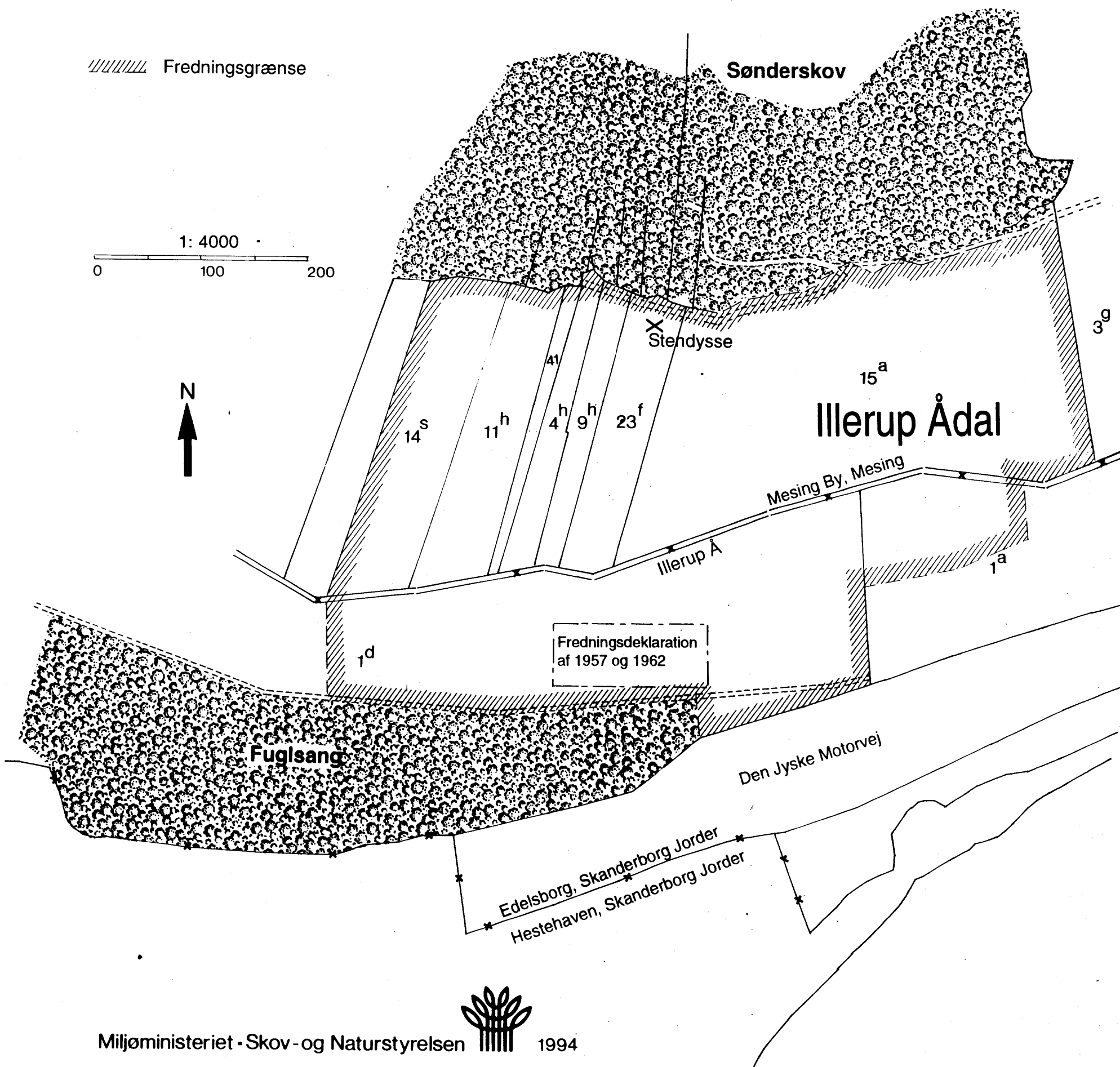

UDARBEJDET AF SKOV- OG NATURSTYRELSEN
TIL INTERN BRUG VED MILJØMINISTERIET
MED GEODÆTISK INSTITUTS TILLADELSE (A 86)

////// Fredningsgrænse

1:4000

0 100 200

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 07876.00

Dispensationer i perioden: 22-06-1999

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

22/06-99

TeleDanmark
Netdivisionen, projektering
Transportnet Kabel
Sletvej 2, Ø126,
8310 Tranbjerg J.

REG. NR. 7876.00**Vedr. j.nr. 51/1999 - telekabel indenfor fredningen omkring offermosen i Illerup Ådal.**

Den 31. maj 1999 har Århus Amt fremsendt en fra TeleDanmark fremsendt ansøgning om tilladelse til at nedpløje et telekabel gennem Illerup Ådal. Kablet placeres langs skovkant i nordkanten af det fredede område omkring offermosen - længst væk fra de arkæologiske udgravninger.

Området er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 29. november 1996 om fredning af offermosen i Illerup Ådal i Skanderborg og Hørning kommune.

Århus Amt har indhentet udtalelser fra Kulturhistorisk Kontor, Skov- og Naturstyrelsen og Skanderborg Museum og har herefter anbefalet, at der gives dispensation til det ansøgte under forudsætning af, at krydsende vandløb underbores. Amtet har tilføjet, at der ved nedpløjning og underboring af kablet i den ansøgte tracé hverken vil være negativ indflydelse på områdets arkæologiske værdier eller på landskabs- og naturforhold.

Fredningsnævnets afgørelse:

Da der ikke efter det oplyste vil ske ødelæggelse af de arkæologiske værdier eller de landskabelige værdier meddeler Fredningsnævnets formand i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til det ansøgte på vilkår, at krydsende vandløb underbores.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

Klageberettigede er:

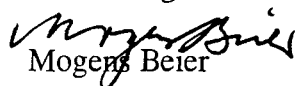
Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derpå vil sørge for sagens videresendelse til Naturklagenævnet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 1.

Med venlig hilsen

Mogens Beier

Kopi er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr. 8-70-51-2-700-1-99)

Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/Knud Damsager, Oddervej 15, 8660 Skanderborg

Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Sølyst, Gjellerupvej 11, 8220 Brabrand

Skanderborg Kommune, Adelgade 44, 8660 Skanderborg

Hørning Kommune, Vestervej 14, 8362 Hørning

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Per Holkmann Olsen
Københavns Byret
Domhuset, Nytorv
1450 København K.
e-mail: pho@domstol.dk
tlf. 40143099

Bendt Nielsen
Bakkelyparken 2
8680 Ry

Den 2. november 2011.

Vedr. j.nr. FN 2011.116, ansøgning om tilladelse til placering af to shelters på Borgmesterskoven 3, 8660 Skanderborg.

Skanderborg Kommune har den 6. september 2011 fremsendt følgende indstilling til fredningsnævnet:

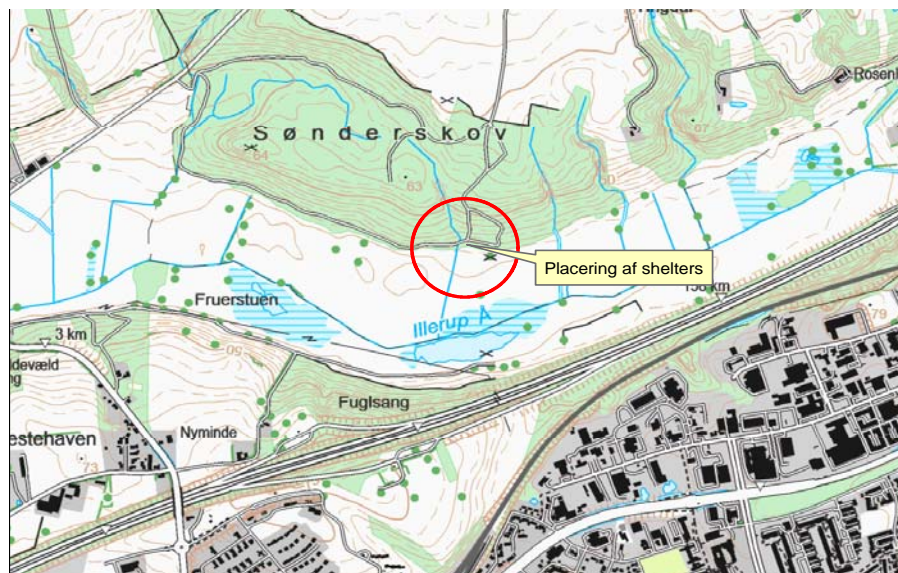
”Ansøgning om placering af to shelters på Borgmesterskoven 3

Skanderborg Kommune har den 2. september 2011 modtaget en ansøgning om placering af to shelters på ejendommen matr.nr. 68 Mesing By, Mesing med adressen Borgmesterskoven 3 tilhørende Naturstyrelsen.

Ejendommen, der er beliggende i landzone, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 17 – skovbyggelinjen og § 18 - fortidsmindebeskyttelseslinjen samt fredningen af offermosen i Illerup Ådal.

Ejendommen har et areal på 182.595 m².

Beliggenheden fremgår af nedenstående kort

© Kort og matrikelstyrelsen
© Kortet må alene anv. iflg. aftale med kortejer

Ansøgning

Der søges om placering af to shelters på hver ca. 15 m² og med en højde af ca. 2,5 m. Der anvendes følgende materialer:

- stammer af bark, skåret på to sider
- Gulvbrædder, strøer
- Kalmarbrædder
- Plader og plast på tag

Kopi af ansøgningen er vedlagt.

Fredning

Ejendommen ligger indenfor Fredningsnævnets kendelse af 11. april 1994 i sagen nr. 111/700-0006 om offermosen i Illerup Ådal. Fredningskendelsen erstattes af Naturklagenævnets afgørelse af den 29. november 1996.

Naturklagenævnet fastsætter følgende formål (§ 1) med fredningen:

- At sikre, at de arkæologiske værdier ikke ødelægges ved udtørring, råstofindvinding, jordbehandling, plantning, tilgroning, bebyggelse eller lignende.
- At sikre, at vandstanden hæves i området for at modvirke udtørring.
- At medvirke til at bevare den smukke ådals landskabelige værdier.

Det fremgår blandt andet af § 5, at:

- Der må ikke opføres bebyggelse eller andre faste konstruktioner.

Det fremgår blandt andet af § 9 - dispensationer, at:

- Der kan meddeles dispensationer, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål.

Lovgivninger der varetages af kommunen

Da ejendommen ligger i landzone, skal ansøgningen behandles efter planlovens § 35 samt efter naturbeskyttelseslovens § 17 – skovbyggelinjer og § 18 - fortidsmindebeskyttelseslinjen.

§ 35 landzonetilladelse

Ifølge vejledningen til planloven er det hovedformålet med zoneinddelingen at modvirke byspredning ved at hindre spredt og uplanlagt bebyggelse samt anlæg i det åbne land og samtidig sikre at egentlig byudvikling sker, hvor der er åbnet mulighed for det gennem planlægningen.

Udgangspunktet er, at landzonen skal friholdes for anden bebyggelse m.v., end den der er nødvendig for driften af landbrug, skovbrug og fiskeri. Derfor bør tilladelser efter § 35 kun meddeles, når et ansøgt byggeri ikke med rimelighed kan henvises til et planlagt område.

Det fremgår af kommunens retningslinjer for administration af planloven, at der som hovedregel meddeles tilladelse til opførelse af opførelse af klubhuse ved idrætsanlæg og lignende eller til brug for naturbaserede foreninger og almennyttige forhold.

- §17 skovbyggelinje

Formålet med naturbeskyttelseslovens § 17 - skovbyggelinje er at sikre skovenes værdi som landskabslementer samt opretholde skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet og beskytte skovene mod blæst.

Bestemmelsen indeholder et generelt forbud mod at placere bebyggelse (bygninger, skure, campingvogne mv.) i en afstand af 300 m fra de omfattede skovområder.

Det fremgår af administrationspraksis, at der generelt ikke opføres ny bebyggelse i skovbryn, der ikke hidtil har været bebygget, idet indsigten til skoven ikke bør forringes. Det fremgår endvidere af

afgørelse i Naturklagenævnet at byggeri indenfor skovbyggelinjer, så vidt muligt skal placeres i områder, hvor naturen kan bære en intensiv udnyttelse.

- §18 fortidsmindebeskyttelseslinjen

Formålet med naturbeskyttelseslovens § 18 - fortidsmindebeskyttelseslinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer. Med bestemmelsen skal der både tages hensyn til fortidsmindernes betydning i landskabet, samt indsigt til og udsyn fra fortidsmindet. Desuden skal bestemmelsen sikre de arkæologiske lag omkring fortidsmindet, idet der ofte er mange kulturhistoriske levn tæt på disse.

Bestemmelsen skal ifølge vejledningen om naturbeskyttelsesloven administreres restriktivt. Der meddeles derfor kun dispensation i særlige tilfælde.

Fortidsmindet – en langdysse, er fredet ved kendelse og tinglyst den 19. februar 1949.

Vurdering i forhold til fredningen

I den aktuelle sag er der tale om opførelse af to mindre ”bygninger” uden tilknytning til anden bebyggelse, hvor der i henhold til formålet med fredningen ikke kan opføres bebyggelse.

Såfremt Fredningsnævnet meddeler dispensation, er det kommunes opfattelse, at taget bør fremstå i naturlige materialer f.eks. træ eller med græstørv.

Skanderborg Kommune fremsender hermed sagen til Fredningsnævnet med henblik på afgørelse iht. ovennævnte frednings bestemmelser.

Andre tilladelser

Det fremgår af Skanderborg Kommunes kommuneplan 09 -i afsnittet om Kultur og Fritid, at der er indgået et partnerskab, der skal udvikle Illerup Ådal, så den bliver rig på forskellige oplevelser. Placering af shelters er et led i denne udvikling.

Kommunen er jf. ovenstående indstillet på at meddele byggetilladelse, tilladelse efter planlovens § 35 og dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 17 og § 18, såfremt Fredningsnævnet meddeler dispensation.”

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité har tilsluttet sig, at der meddeles dispensation.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Nævnet træffer afgørelse på det foreliggende skriftlige materiale.

Opførelse af bygninger, herunder i form af shelters, er i strid med fredningsbestemmelserne, og kræver derfor dispensation.

Nævnet lægger vægt på, at de ønskede shelters vil bidrage til oplevelsesmuligheder i ådalen, og finder ikke, at det ansøgte strider mod fredningens formål.

Derfor meddeles der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 hermed tilladelse til det ansøgte på vilkår, at tage fremstår i naturlige materialer f.eks. træ eller med græstørv.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Natur- og Miljøklagenævnet.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet.

Gebyret udgør 500,- kr. for privatpersoner og 3.000,- kr. for alle andre klagere.

Natur- og Miljøklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.

Natur- og Miljøklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet uden at klage er modtaget.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Denne afgørelse er pr. mail sendt til:

Bendt Nielsen, Bakkelyparken 2, 8680 Ry, bn@bn-tegnestue.dk

Naturstyrelsen v. Knud Erik Hesselbjerg, Vejlsøvej 12, 8600 Silkeborg, knehe@nst.dk

Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, nst@nst.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/ Olaf J. Møller, Engvej 9, Gl. Rye, 8680 Ry, skanderborg@dn.dk

Det ministerudpegede medlem af nævnet, Jytte Heslop, Katterhøjvej 4, 8270 Højbjerg, jytte.heslop@gmail.com

Det kommunevalgte medlem af nævnet, Flemming Pedersen, Rosenvænget 86, 8362 Hørning, bi-avler@mail.tele.dk

Hanne Mortensen, Skanderborg Kommune, Teknik og Miljø, Knudsvej 34, 8680 Ry

hanne.mortensen@skanderborg.dk

Skanderborg Kommune, Adelgade 44, 8660 Skanderborg, skanderborg.kommune@skanderborg.dk

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 4. september 2017

FN-MJØ-59-2017. Etablering af spang over Illerup Å

Fredningsnævnet har den 6. juni 2017 fra Skanderborg Kommune modtaget en udtalelse om en ansøgning om at etablere spang over Illerup Å mellem matr.nr. 68 Mesing By, Mesing og matr.nr. 5 Edelsborg, Skanderborg Jorder, Borgmesterskoven 3, 8660 Skanderborg. Ansøgningen er indsendt af Naturstyrelsen, som ejer ejendommene.

Fredningsnævnet har efter besigtigelse af arealerne besluttet at meddele dispensation. Begrundelsen for afgørelsen fremgår neden for i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Arealerne er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 29. november 1996 om fredning af Offermosen ved Illerup Ådal. Fredningens formål er at sikre, at de arkæologiske værdier ikke ødelægges ved udtørring, råstofvindning, jordbehandling, plantning, tilgroning, bebyggelse eller lignende, at sikre at vandstanden hæves i området for at modvirke udtørring, og at medvirke til at bevare den smukke ådals landskabelige værdier. Der må ikke foretages andre hverken varige eller midlertidige terrænændringer end, hvad der måtte følge af fredningsbestemmelserne om naturgenopretning og naturpleje og i forbindelse med videnskabelige undersøgelser og arkæologiske udgravninger. Der må ikke opføres bebyggelse eller anbringes andre faste konstruktioner.

Skanderborg Kommune har oplyst, at spangen skal opføres over Illerup Å. Den bliver i ubehandlet Douglastræ og skal være ca. 2,5 meter bred og ca. 4 meter lang. Den laves af to tværgående stammer med tykke brædder som brodække. Den beklædes derudover med tagpap og et lag jord ovenpå for at sikre kreaturerens færdsel. Der sikres eventuelt med sten på begge sider af spangen for at sikre, at områderne på begge sider af åen ikke trædes op. Formålet med spangen er at lave mulighed for græsning på begge sider af Illerup Å, så området afgræsses optimalt og holdes lysåbent.

Skanderborg Kommune har videre oplyst, at det er pålagt staten at foretage en sådan hævning af grundvandsstanden i området, at kulturlagene beskyttes mod udtørring og nedbrydning, og at indhente de nødvendige tilladelser efter vandløbsloven og eventuel anden lovgivning til at foretage en sådan hævning af grundvandsstanden. Grundvandshævningen skal foretages på en sådan måde, at den landbrugsmæssige udnyttelse af de til fredningsområdet tilstødende arealer ikke forringes. Grundvandsstanden skal hæves til ca. 60 cm under terræn ved afbrydelse af dræn og ændringer i forløbet af Illerup Å. De foranstaltninger, der skal gennemføres som led i en sådan grundvandshævning, skal iværksættes senest et år fra datoen for Naturklagenævnets afgørelse, eller så hurtigt som fornødne tilladelser i henhold til anden lovgivning er opnået. Arealerne skal plejes af staten og på en sådan måde, at de landskabelige- og kulturhistoriske værdier bevares.

Placeringen af spangen er illustreret på følgende måde:

Skanderborg Kommune har videre oplyst, at arealerne er ca. 5 km fra nærmeste Natura2000-område, hvorfor projektet vurderes ikke at ville påvirke de beskyttede områder væsentligt, også da der ikke sker påvirkning ned i selve vandløbet. Odder, som er på EF-habitatdirektivets bilag IV, lever i tilknytning til vådområder og er registreret set ved Mossø. Spangen over Illerup Å anlægges, så den ikke påvirker vandløbets frie løb eller brinkerne, hvorfor den ikke vil påvirke odderens muligheder for at passere eller fouragere i vandløbet. Da der alene sker minimale fysiske indgreb i bræmmen omkring vandløbet, og da naturtilstanden i øvrigt ikke påvirkes, vurderes projektet at være uden betydning for bilag IV-arterne, herunder odderen. Kommunen vurderer samlet set, at den ansøgte etablering af en spang over Illerup Å ikke vil påvirke arter eller naturtyper, som de beskyttede områder er udpeget for.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 28. august 2017. I besigtigelsen deltog endvidere Naturstyrelsen ved Mette Lynegaard Klenum, Skanderborg Kommune ved Louise Friis Hansen og Betinna Grønkjær-Petersen og Danmarks Naturfredningsforening ved Olaf Møller. Det kunne konstateres, at spangen var etableret. Det kunne ikke oplyses, om Skanderborg Museum har godkendt, at projektet udføres. Da det er Naturstyrelsen, der er ansøger, må styrelsen stå for indhentelse af museets godkendelse.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Offermosen ved Illerup Ådal betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Fredningsnævnet lægger til grund, at spangen er nødvendig for græsning af arealerne. På den baggrund og efter projektets udformning har fredningsnævnet ikke bemærkninger til dette. Da det er et fredningsformål at sikre de arkæologiske værdier, er det dog en betingelse for en lovliggørende dispensation, at Skanderborg

Museum ikke har bemærkninger til etableringen. På dette vilkår meddeler fredningsnævnet herefter lovliggørende dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Vilhelm Brage Michelsen,
2. Flemming Pedersen,
3. Naturstyrelsen, att. Rune Hauskov Kristiansen,
4. Miljøstyrelsen, København,
5. Skanderborg Kommune, sagsnr. 01.05.00-P25-9-16,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Skanderborg,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Skanderborg,
10. Dansk Botanisk Forening,
11. Friluftsrådet, Skanderborg,
12. Region Midtjylland,
13. Kulturstyrelsen.

Den 12. juli 2023

FN-MJØ-081-2023. Forbedring af overgang i Illerup Ådal

Fredningsnævnet modtog den 5. juli 2023 Naturstyrelsen Søhøjlandets ansøgning om at forbedre overgangen af Illerup Å i Illerup Ådal mellem matr.nr. 68 Mesing By, Mesing og matr.nr. 5 Edelsborg, Skanderborg Jorder, Borgmesterskoven 3, 8660 Skanderborg. Ejendommene ejes af Naturstyrelsen.

Fredningsnævnet meddeler dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

1. Fredningsnævnets afgørelse af 4. september 2017

Fredningsnævnet traf den 4. september 2017 følgende afgørelse om at meddele dispensation til at etablere spang over Illerup Å (FN-MJØ-59-2017).

”Arealerne er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 29. november 1996 om fredning af Offermosen ved Illerup Ådal. Fredningens formål er at sikre, at de arkæologiske værdier ikke ødelægges ved udtørring, råstofindvinding, jordbehandling, plantning, tilgroning, bebyggelse eller lignende, at sikre at vandstanden hæves i området for at modvirke udtørring, og at medvirke til at bevare den smukke ådals landskabelige værdier. Der må ikke foretages andre hverken varige eller midlertidige terrænændringer end, hvad der måtte følge af fredningsbestemmelserne om naturgenopretning og naturpleje og i forbindelse med videnskabelige undersøgelser og arkæologiske udgravninger. Der må ikke opføres bebyggelse eller anbringes andre faste konstruktioner.

Skanderborg Kommune har oplyst, at spangen skal opføres over Illerup Å. Den bliver i ubehandlet Douglasstræ og skal være ca. 2,5 meter bred og ca. 4 meter lang. Den laves af to tværgående stammer med tykke brædder som brodække. Den beklædes derudover med tagpap og et lag jord ovenpå for at sikre kreaturerne færdsel. Der sikres eventuelt med sten på begge sider af spangen for at sikre, at områderne på begge sider af åen ikke trædes op. Formålet med spangen er at lave mulighed for græsning på begge sider af Illerup Å, så området afræsses optimalt og holdes lysåbent.

Skanderborg Kommune har videre oplyst, at det er pålagt staten at foretage en sådan hævnning af grundvandsstanden i området, at kulturlagene beskyttes mod udtørring og nedbrydning, og at indhente de nødvendige tilladelser efter vandløbsloven og eventuel anden lovgivning til at foretage en sådan hævnning af grundvandsstanden. Grundvandshævningen skal foretages på en sådan måde, at den landbrugs-mæssige udnyttelse af de til fredningsområdet tilstødende arealer ikke forringes. Grundvandsstanden skal hæves til ca. 60 cm under terræn ved afbrydelse af dræn og ændringer i forløbet af Illerup Å. De foranstaltninger, der skal gennemføres som led i en sådan grundvandshævning, skal iværksættes senest et år fra datoen for Naturklagenævnets afgørelse, eller så hurtigt som fornødne tilladelser i henhold til anden lovgivning er opnået. Arealerne skal plejes af staten og på en sådan måde, at de landskabelige- og kulturhistoriske værdier bevares.

...

Skanderborg Kommune har videre oplyst, at arealerne er ca. 5 km fra nærmeste Natura2000-område, hvorfor projektet vurderes ikke at ville påvirke de beskyttede områder væsentligt, også da der ikke sker påvirkning ned i selve vandløbet. Odder, som er på EF-habitatdirektivets bilag IV, lever i tilknytning til

vådområder og er registreret set ved Mossø. Spangen over Illerup Å anlægges, så den ikke påvirker vandløbets frie løb eller brinkerne, hvorfor den ikke vil påvirke odderens muligheder for at passere eller fouragere i vandløbet. Da der alene sker minimale fysiske indgreb i bræmmen omkring vandløbet, og da naturtilstanden i øvrigt ikke påvirkes, vurderes projektet at være uden betydning for bilag IV-arterne, herunder odderen. Kommunen vurderer samlet set, at den ansøgte etablering af en spang over Illerup Å ikke vil påvirke arter eller naturtyper, som de beskyttede områder er udpeget for.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde med besigtigelse den 28. august 2017. I besigtigelsen deltog endvidere Naturstyrelsen ved Mette Lynegaard Klenum, Skanderborg Kommune ved Louise Friis Hansen og Betinna Grønkjær-Petersen og Danmarks Naturfredningsforening ved Olaf Møller. Det kunne konstateres, at spangen var etableret. Det kunne ikke oplyses, om Skanderborg Museum har godkendt, at projektet udføres. Da det er Naturstyrelsen, der er ansøger, må styrelsen stå for indhentelse af museets godkendelse.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Offermosen ved Illerup Ådal betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, eller stk. 3.

Fredningsnævnet lægger til grund, at spangen er nødvendig for græsning af arealerne. På den baggrund og efter projektets udformning har fredningsnævnet ikke bemærkninger til dette. Da det er et fredningsformål at sikre de arkæologiske værdier, er det dog en betingelse for en lovliggørende dispensation, at Skanderborg Museum ikke har bemærkninger til etableringen. På dette vilkår meddeler fredningsnævnet herefter lovliggørende dispensation.”

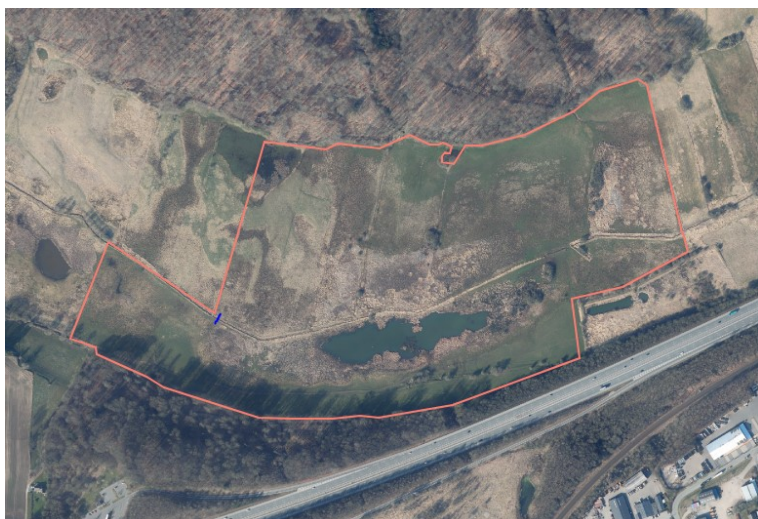
Spangens placering i fredningen var i afgørelsen illustreret med følgende kortbilag.

2. Ansøgningen

Naturstyrelsen har oplyst, at formålet med det nu ansøgte er at skabe en bedre forbindelse mellem græsningsarealerne på nord- og sydsiden af åen. Græsning spiller en vigtig rolle i naturpleje i Illerup Ådal og er med til at forbedre naturtilstanden i området. Hvis der ikke er ordentlig forbindelse mellem arealerne, kan man risikere, at dyrene holder sig på en side af åen, og at visse dele ikke vil blive tilstrækkeligt afgræsset. Derfor ønsker Naturstyrelsen efter samtale med forpagteren at tilføje en rampe i begge ender af spangen for at gøre det mere bekvemt for kreaturerne at benytte den. Dette ønskes, da der er kommet en meget høj rand på begge sider af spangen, som gør, at dyrene ikke er villige til at bruge den. Ramperne vil blive lavet af samme materiale som spangen, have samme bredde som spangen og blive 60-100 cm lange. Det vurderes, at ramperne ikke vil påvirke vegetationen og vil mindske trædning omkring spangen. Sten eller stabilgrus kan eventuelt bruges til yderligere at skåne arealet omkring spangen. Tilføjjelsen vil ske uden brug af tunge maskiner, og der vil være fokus på, at arealet påvirkes så lidt som muligt.

Græsningsområdet er markeret med rød på følgende kort:

Området omkring spangen og problemet med højdeforskel er illustreret ved følgende fotos:

3. Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Offermosen ved Illerup Ådal Betyder, at projektet kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger og oplysningerne i FN-MJØ-59-2017 til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, eller stk. 3.

Fredningsnævnet lægger videre til grund, at projektet er nødvendig for at sikre den naturpleje, som dannede baggrund for fredningsnævnets tidligere dispensation til at etablere spang over Illerup Å.

På den baggrund og da udvidelsen efter sin beskrivelse er uden betydning for oplevelsen af fredningen, meddeler fredningsnævnet dispensation.

Afgørelsen er truffet af fredningsnævnets formand, jf. forretningsorden for fredningsnævn § 10, stk. 5.

4. Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkomelse af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Knud Erik Hesselbjerg,
2. Kresten Krab Thorup,
3. Naturstyrelsen Søhøjlandet, att.: Markus Møllerup,
4. Miljøstyrelsen,
5. Skanderborg Kommune,
6. Skanderborg Museum,
7. Danmarks Naturfredningsforening, København,
8. Danmarks Naturfredningsforening, Skanderborg,
9. Dansk Ornitologisk Forening, København,
10. Dansk Ornitologisk Forening, Skanderborg,
11. Dansk Botanisk Forening, København,
12. Friluftsrådet, centralt,
13. Friluftsrådet, kreds Søhøjlandet,
14. Region Midtjylland,
15. Slots- og Kulturstyrelsen.